

PRACUJĘ I UCZĘ SIĘ

W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

**Poradnik dotyczący zatrudnienia i oferty
edukacyjnej dla osób niepełnosprawnych**



Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Autor: Jakub Szpon
Skład: Agnieszka Dyba
Realizacja: Agnieszka Dyba

Wydawca:

GOS Polska Sp. z o.o.
ul. Królowej Korony Polskiej 24/105
70-486 Szczecin
www.gos-polska.pl

Publikacja bezpłatna

Publikacja została opracowana i wydana w ramach projektu "Zakład Integracji Społeczno-Zawodowej w Szczecinie" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, osi priorytetowej VII Włączenie społeczne, Działania 7.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020.

Szczecin, maj 2018r.



Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

1. Wstęp.	5
2. Rynek pracy i zatrudnianie osób niepełnosprawnych w województwie zachodniopomorskim.	7
3. Akty prawne regulujące zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	14
4. Instytucje wspierające osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu zatrudnienia.	19
5. Wsparcie w zakresie poszukiwania pracy i podnoszenia kwalifikacji dla osób niepełnosprawnych w województwie zachodniopomorskim.	22
6. Metody poszukiwania pracy.	27
7. Prawa niepełnosprawnych pracowników.	29
8. Korzyści dla pracodawcy zatrudniającego osobę niepełnosprawną.	33
9. Zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.	38
10. Wsparcie niepełnosprawnego studenta.	40
11. Oferta edukacyjna i kształcenia zawodowego w regionie Pomorza Zachodniego. Baza adresowa.	43
12. Źródła, na podstawie których powstała publikacja.	56

1. WSTĘP



Irytowanie się na moją niesprawność byłoby stratą czasu. Ludzie nie mają czasu dla kogoś, kto się zawsze złości lub narzeka. Trzeba iść ze swym życiem do przodu, i myślę, że udawało mi się to nieźle.

Stephen Hawking

Drogi Czytelniku! Droga Czytelniczko!

Te słowa niedawno zmarłego znanego brytyjskiego astrofizyka krzepią. Chorując przez wiele lat na stwardnienie zanikowe boczne, powodujące paraliż całego ciała, prowadził prace naukowe nad czarnymi dziurami i grawitacją kwantową. Przemieszczał się na wózku inwalidzkim, a do komunikacji ze światem zewnętrznym wykorzystywał syntezator mowy, do którego wprowadzał wypowiedzi przez wirtualną klawiaturę. Pomimo tych przeciwności losu do końca swojego życia był aktywny zarówno w fizyce, mając na swoim koncie wiele ważnych dla fizyki dokonań, jak i w życiu publicznym. Hawking swoją postawą mówi: trzeba pokonywać trudności i żyć za wszelką cenę, realizując swoje pasje i spełniając się zawodowo. Nie istnieją bariery, których nie da się pokonać.

Głównym zadaniem tego poradnika jest zmotywowanie Ciebie drogi Czytelniku do działania, do zawalczenia o życie pełną parą w zgodzie z samym sobą, swoimi oczekiwaniami i marzeniami jako pełnoprawny członek społeczeństwa. Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja stanie się Twoim osobistym przewodnikiem przy poszukiwaniu pracy i ofert edukacyjnych w województwie zachodniopomorskim.

Znajdziesz tu garść informacji o sytuacji na rynku pracy oraz o wsparciu edukacji osób niepełnosprawnych na Pomorzu Zachodnim.

Dowiesz się też o możliwościach skorzystania z pomocy instytucji działających na rzecz aktywizacji zawodowej. Poznasz także korzyści z zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, jakie może mieć pracodawca zatrudniający osoby niepełnosprawne oraz gdzie możesz znaleźć pracę poza otwartym rynkiem pracy.

Coraz więcej zachodniopomorskich pracodawców otwiera się na niepełnosprawnych pracowników, choć wciąż wielu jeszcze myśli stereotypowo, a przed kontaktem z niepełnosprawnością odczuwa lęk. Jeśli jednak to Ty przejmiesz inicjatywę i spróbujesz zadziałać sam – istnieje duża szansa, że Ci się powiedzie. Jeśli jednak sądzisz, że nie poradzisz sobie sam – skorzystaj z dostępnej pomocy.

Zachęcamy do lektury publikacji, wierzymy w Twój sukces i życzymy Ci powodzenia w życiu zawodowym i społecznym!

Andrzej Stecewicz

Prezes Fundacji Promocja Zdrowia,
Lidera projektu "Zakład Integracji
Społeczno-Zawodowej w Szczecinie"



Renata Laskowska

Członek zarządu GOS Polska
Sp. z o.o., Partnera projektu "Zakład
Integracji Społeczno-Zawodowej
w Szczecinie"



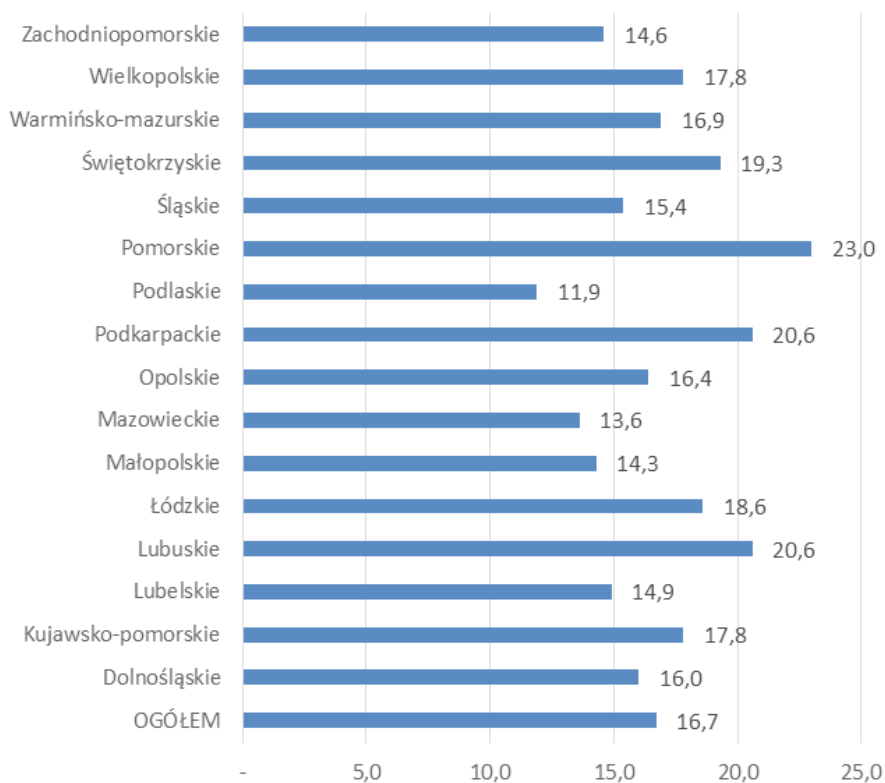
2. RYNEK PRACY I ZATRUDNIANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

Zgodnie z danymi GUS za trzeci kwartał 2017 roku w województwie zachodniopomorskim zatrudnionych było zaledwie 14,6% osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 lat, podczas gdy średnia dla Polski (ogółem) była o 14% wyższa. Niższy wynik od Pomorza Zachodniego odnotowały tylko trzy z szesnastu pozostałych województw: podlaskie, mazowieckie i małopolskie. Województwo zachodniopomorskie nie może zatem poszczycić się mianem lidera w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych. Stąd też można przypuszczać, że z pewnością istnieje jeszcze część rynku i pracodawców skłonnych do zatrudniania pracowników z niepełnosprawnościami.





Wykres 1. Wskaźnik zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej dla województw w III kwartale 2017r. (w procentach)

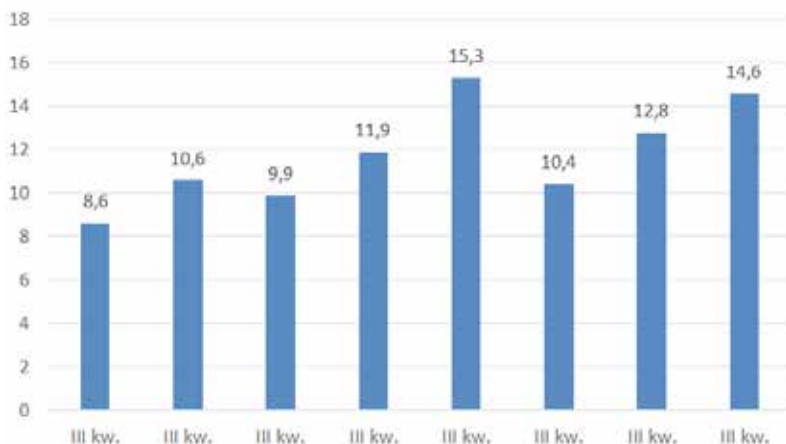


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, kwartalne dane z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności Polski (BAEL)



Zmiany wskaźnika zatrudnienia dla osób w wieku produkcyjnym dla Pomorza Zachodniego przedstawia poniższa tabela.

Wykres 2. Wskaźnik zatrudnienia (w proc.) osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i powyżej w województwie zachodniopomorskim w latach 2010-2017 (dane za III kwartał danego roku)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, kwartalne dane z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności Polski (BAEL)

Z poniższych danych wynika, że w ostatnich ośmiu latach wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w województwie stopniowo rósł, aczkolwiek utrzymywał się na porównywalnie niskim poziomie w stosunku do danych dla pozostałych regionów. W trzecim kwartale 2017 roku ze 151 tys. osób niepełnosprawnych pracowało zaledwie 22 tys., czyli 14,57%, podczas gdy wskaźnik zatrudnienia dla ogółu mieszkańców województwa zachodniopomorskiego wyniósł w tym samym okresie 66,6 % (źródło: GUS Bank Danych Lokalnych). Dysproporcja jest zatem bardzo duża.

Co jest przyczyną tego stanu? Z jednej strony pracodawcy nie są skłonni do zatrudniania osób niepełnosprawnych, jednocześnie rodzi się pytanie - ile osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym z województwa zachodniopomorskiego rzeczywiście pracy szuka? W powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego na dzień 31.12.2017r. zarejestrowanych było 2825 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w tym 1297 kobiet i 1528 mężczyzn. Niepełnosprawne kobiety od wielu lat stanowią dużo niższy odsetek osób bezrobotnych niż niepełnosprawni mężczyźni. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w województwie w ostatnich latach sukcesywnie spada – dla porównania w roku 2012 (dane na 31.12.2012r.) w ewidencji zachodniopomorskich PUPów figurowało aż 4861 osób, w tym 2360 kobiet i 2501 mężczyzn. Status osoby bezrobotnej posiadało zatem zaledwie ok. 2% ogółu osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym.

Dodatkowo istnieje znacząca dysproporcja pomiędzy aktywnością zawodową osób niepełnosprawnych w miastach i na wsiach. Jak wynika z danych z poniższej tabeli, większość bezrobotnych osób niepełnosprawnych stanowiły osoby zamieszkujące miasta.

Tabela 1. Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych według miejsca zamieszkania w województwie zachodniopomorskim, stan na 31.12.2016r.

Wyszczególnienie		Liczba	
Ogółem		3392	
Miejsce zamieszkania	Miasta	2214	65,3%
	Wieś	1178	34,7%

Źródło: Kalejdoskop Zachodniopomorskiego Rynku Pracy 1/2017, WUP Szczecin

Sytuacja ta wynika prawdopodobnie z faktu, że na wsiach wciąż istnieje inne wyobrażenie o możliwościach osób niepełnosprawnych, które o wiele częściej zamykają się w domach, nie wyłączając się z życia społecznego oraz zawodowego.

Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w regionie

Niewątpliwie w województwie zachodniopomorskim osoby niepełnosprawne są wciąż mało aktywne zawodowo w porównaniu z sytuacją w innych regionach Polski. Odpowiedzialność za ten stan rzeczy ponoszą zarówno pracodawcy, jak i osoby niepełnosprawne. Można zatem założyć, że istnieje wciąż spory niewykorzystany potencjał w zakresie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w województwie.

Jednocześnie w roku 2016 w województwie aż 3235 wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej adresowanych było do osób niepełnosprawnych. Dla porównania w roku 2015 podobnych ofert było o 548 mniej. Wynika

z tego, że zachodniopomorscy pracodawcy są coraz częściej skłonni do zatrudnienia niepełnosprawnego pracownika. Sytuacja ta na pewno związana jest z rynkiem pracy, z jakim mamy do czynienia w ostatnim roku w regionie. Coraz więcej pracodawców bezskutecznie poszukuje pracowników ratując się zatrudnianiem cudzoziemców, w tym przede wszystkim Ukraińców. Regionalny rynek pracy w wielu branżach stał się w ostatnich miesiącach rynkiem pracownika. To pracownik coraz częściej dyktuje pracodawcy warunki. Sytuacja ta stwarza dodatkowe szanse na znalezienie zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych.



Wspieranie zatrudniania osób z niepełnosprawnościami

Należy także wspomnieć, że w województwie zachodniopomorskim realizowane są różne działania nastawione na wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, takie jak staże zawodowe, praktyki, szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, zatrudnienie subsydiowane czy doposażenie stanowiska pracy. Projekty realizowane w ramach unijnej perspektywy finansowania na lata 2014-2020 są w szczególności nastawione na wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Przykładem może być także wprowadzenie mechanizmu racjonalnych usprawnień, dzięki któremu instytucje realizujące projekty mogą otrzymać dodatkowe środki na ułatwienia dla niepełnosprawnych uczestników - likwidowanie barier architektonicznych, zatrudnienie asystenta osoby niepełnosprawnej, zakup specjalistycznych sprzętów i urządzeń umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełnoprawny udział w projekcie. Podmioty realizujące projekty mogą skorzystać ze specjalnej, dodatkowej puli środków przeznaczonych na ten cel. Jeśli zatem jesteś zdecydowany i chcesz się zaktywizować na



rynku pracy, możesz skorzystać ze wsparcia dopasowanego do Twoich potrzeb.

Ponadto w roku 2016 jeszcze ściślej dostosowano polskie prawo do przepisów Unii Europejskiej w odniesieniu do klauzuli społecznych. Według obecnie obowiązujących regulacji samorządy, instytucje i przedsiębiorstwa, które chcą realizować usługi albo inwestycje finansowane ze środków publicznych zmuszone są do zatrudniania osób niepełnosprawnych do ich obsługi. Na efekty tej zmiany trzeba będzie jednak poczekać, ponieważ wiele urzędów wciąż wybiera „karne” wpłaty na PFRON zamiast zatrudnienia osoby niepełnosprawnej.

Wciąż głównym problemem, z którym mierzą się na co dzień osoby niepełnosprawne jest stereotypowe myślenie o nich. Dotyczy to także rynku pracy – pracodawcy



myślą o niepełnosprawnych jako o pracownikach pracujących mniej efektywnie, mało skłonnych do uczenia się i częściej opuszczających pracę z powodu zwolnień lekarskich.

Z kolei z drugiej strony - osoby niepełnosprawne często nie wierzą we własne siły i wydaje im się, że w swoim stanie zdrowia nie dadzą rady podjąć pracy. Tymczasem to wyobrażenie jest często bardzo mylne – wystarczy dostosować rodzaj pracy do własnych możliwości i wyjść na rynek pracy.





3. AKTY PRAWNE REGULUJĄCE ZATRUDNIANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Najważniejszym ogólnym aktem prawnym, który formułuje prawa osób niepełnosprawnych jest **Karta Praw Osób Niepełnosprawnych**, podjęta uchwałą przez Sejm Polski w dniu 1 sierpnia 1997r. Dokument ten definiuje w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,

- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,

- dostępu do wszechstron-

nej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,

- nauki w kołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,

- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,

- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,

- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,

- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:

- dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,

- swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,

- dostępu do informacji,
- możliwości komunikacji międzyludzkiej,

- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,

- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.¹

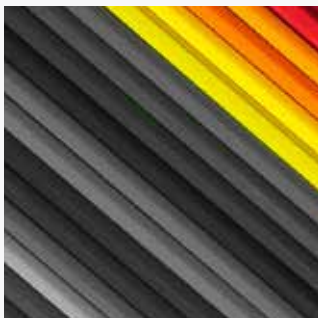


Bardziej ogólne zapisy odnoszące się do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami, w szczególności zabezpieczające przed ich dyskryminacją, także w odniesieniu do rynku pracy, są obecne jeszcze w wielu innych aktach prawa krajowego oraz międzynarodowego, takich jak: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Kodeks Pracy, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych czy Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.



¹ Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997r., Monitor Polski 1997 nr 50 poz. 475

Jednak głównym aktem prawnym regulującym prawa osób z niepełnościami w odniesieniu do aktywizacji zawodowej jest **ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych**.



Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 Nr 123 poz. 776 z późniejszymi zmianami)

Podstawowym celem ustawy jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, jak również zapewnienie efektywnego i równego z innymi udziału w życiu społecznym i zawodowym. Zgodnie z Art. 8., Ust. 1. ustawy - rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Ustawa określa regulacje dotyczące orzekania o niepełnosprawności, praw osób niepełnosprawnych, praw i obowiązków pracowników z niepełnosprawnościami, obowiązków pracodawców w odniesieniu do osób niepełnosprawnych. Ponadto dokument zawiera także przepisy dotyczące zakładów pracy chronionej i zakładów aktywności zawodowej. Odniesienia do zapisów ustawy znajdziesz w kolejnych rozdziałach niniejszego poradnika.

Ustawa (tekst jednolity) dostępna jest pod adresem:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000511>

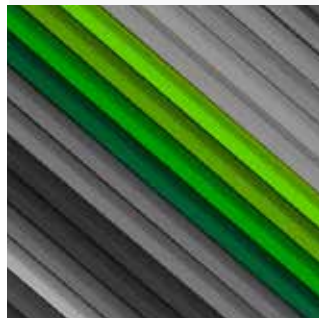
Ponadto myśląc o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na pewno należy zapoznać się z zapisami jeszcze dwóch ważnych ustaw, które po krótkce zostały zaprezentowane poniżej.

Ustawa z dnia 20.04.2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 Nr 99 poz. 1001 z późniejszymi zmianami)

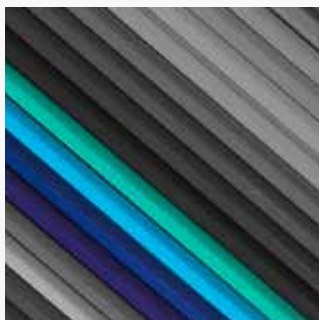
Ustawa zawiera szczegółowe zapisy określające możliwości wsparcia przez powiatowe urzędy pracy dla bezrobotnych i poszukujących pracy osób niepełnosprawnych, zaliczających się do jednej z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Więcej informacji na temat form wsparcia przewidzianych w ustawie znajdziesz w jednym z kolejnych rozdziałów poradnika. Musisz jednak wiedzieć, że z tych form wsparcia nie skorzystają osoby uprawnione m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego, świadczenia rehabilitacyjnego, gdyż wg ustawy nie mogą zostać uznane za bezrobotne. Z niektórych form wsparcia przez urzędy pracy mogą skorzystać także osoby nie posiadające statusu bezrobotnego, a zarejestrowane w PUP jako poszukujące pracy.

Ustawa (tekst jednolity) dostępna jest pod adresem:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170001065>



Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. 2003 nr 122 poz. 1143 z późniejszymi zmianami)



Akt ten określa działania, które mają na celu integrację osób podlegających wykluczeniu, nie mogących własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdujących się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Ustawa ma zastosowanie do osób, nie posiadających własnych dochodów, w szczególności nie posiadających prawa do zasiłku dla bezrobotnych, renty socjalnej, renty z tytułu niezdolności do pracy. Zadania określone w ustawie realizowane są poprzez zatrudnienie socjalne, czyli zapewnienie takim osobom możliwości udziału w zajęciach organizowanych przez centra integracji społecznej (CIS), kluby integracji społecznej (KIS), jak również za pomocą wspieranego zatrudnienia socjalnego.

Ustawa (tekst jednolity) dostępna jest pod adresem:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160001828>



4. INSTYTUCJE WPIERAJĄCE

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

W POSZUKIWANIU ZATRUDNIENIA

Obowiązkiem państwa i samorządów jest wspieranie osób niepełnosprawnych w poszukiwaniu przez nie zatrudnienia. Ponadto zadania z tego zakresu realizują organizacje pozarządowe zrzeszające osoby niepełnosprawne lub działające na rzecz wspierania w poszukiwaniu zatrudnienia.

1

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest państwowym funduszem celowym, który został utworzony z dniem 1 lipca 1991 r. Misją Funduszu jest ułatwianie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. Środki z PFRON przekazywane są przez Prezesa Zarządu Funduszu:

- samorządom wojewódzkim i powiatowym - na realizację określonych zadań,
- podmiotom realizującym zadania zlecone przez Fundusz lub inne zadania wynikające z ustawy.

Środki z PFRON przeznaczane są między innymi na tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, pomoc dla osób niepełnosprawnych rozpoczynających działalność gospodarczą lub rolniczą, wsparcie edukacji osób niepełnosprawnych, rehabilitację społeczną i zdrowotną tych osób, zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego, likwidację barier, wsparcie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, dofinansowanie zadań realizowanych przez samorządy. O możliwościach wsparcia z PFRON dowiesz się więcej w Oddziale Zachodniopomorskim PFRON oraz na stronie [www.Funduszu](http://www.fundusz.org.pl).

Oddział Zachodniopomorski PFRON
Al. Powstańców Wielkopolskich 33, 70-111 Szczecin
e-mail: szczecin@pfron.org.pl
tel. 91 35 09 700
www.pfron.org.pl



2

Powiatowe urzędy pracy (PUP)

Realizacja dużej części zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych powierzona została samorządom na szczeblu powiatowym. Podstawą działania powiatowych urzędów pracy jest Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. 2015 r. poz. 149 ze zm.). Instytucje te realizują zadania państwa w zakresie zmniejszania skutków bezrobocia, jak również wspierania zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy. PUP-y z jednej strony pozyskują oferty pracy, z drugiej zaś - przygotowują osoby bez zatrudnienia do samodzielnego poszukiwania pracy i odnalezienia się na rynku.

Baza kontaktowa do powiatowych urzędów pracy z województwa zachodniopomorskiego:

<https://www.wup.pl/pl/dla-bezrobotnego/formy-wsparcia/kontakt-do-powiatowych-urzedow-pracy/>

3

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Wojewódzki Urząd Pracy zarządza środkami z funduszy unijnych przeznaczonych na realizację projektów, w ramach których zatrudnienie lub inne wsparcie, jak na przykład szkolenie podnoszące kwalifikacje, staż czy praktyka zawodowa, mogą otrzymać osoby niepełnosprawne.

Pełnej informacji o realizowanych aktualnie projektach z zakresu aktywizacji zawodowej na terenie województwa zachodniopomorskiego udzielają:

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
Biuro Informacji i Promocji EFS w Szczecinie
ul. A. Mickiewicza 41, 70-383 Szczecin
tel. 91 42 56 163/164

Filia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie
Biuro Informacji i Promocji EFS w Koszalinie
ul. Słowiańska 15a
75-846 Koszalin
tel. 94 344 50 25/26
e-mail: efskoszalin@wup.pl

www.wup.pl

4

Organizacje pozarządowe

Organizacje non-profit, będące trzecim obok publicznego i rynkowego sektorem, realizują zadania wynikające z polityki państwa, jak również te, których realizacji nie podejmą się ani podmioty publiczne, ani prywatne, mimo istniejącego zapotrzebowania. Wiele organizacji pozarządowych z obszaru województwa zachodniopomorskiego działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz aktywizacji zawodowej prowadzi projekty i udziela wsparcia osobom z niepełnosprawnościami zainteresowanym podjęciem pracy.

Pomocna wyszukiwarka organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji zawodowej znajduje się pod adresem:

<http://bazy.ngo.pl/rynek-pracy-aktywizacja-zawodowa>



5. WSPARCIE W ZAKRESIE POSZUKIWANIA PRACY I PODNOSZENIA KWALIFIKACJI DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Jeśli posiadasz orzeczenie o niepełnosprawności i poszukujesz zatrudnienia na regionalnym rynku pracy możesz skorzystać ze wsparcia wielu instytucji i organizacji.

Wsparcie oferowane przez powiatowe urzędy pracy

Osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy może korzystać z form wsparcia opisanych w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Usługi powiatowych urzędów pracy:



Pośrednictwo pracy

polega na udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia. Pośrednik pracy zna lokalny rynek pracy, zbiera oferty od pracodawców, ma wiedzę o miejscach stażowych i subsydiowanym zatrudnieniu. Jego głównym zadaniem jest kojarzenie osoby szukającej pracy z pracodawcą poszukującym pracownika, jak również organizowanie spotkań rekrutacyjnych i giełd pracy na potrzeby wybranych pracodawców.



Szkolenia

powiatowy urząd pracy może także zorganizować osobie bezrobotnej szkolenie podnoszące wiedzę i kwalifikacje. Powiatowy Urząd Pracy wyłania organizatora szkolenia, sfinansowane są wszelkie koszty związane z jego organizacją, jak również opłaty poniesione na egzaminy oraz uzyskanie certyfikatów i innych poświadczeń zdobytej wiedzy i kwalifikacji. Osoba bezrobotna za czas odbywania szkolenia otrzymuje stypendium szkoleniowe.



Poradnictwo zawodowe

polega na wsparciu osoby przy wyborze przez nią zawodu lub miejsca pracy, jak również na etapie planowania ścieżki kariery zawodowej. Rolą poradnictwa jest także przygotowywanie do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu pracy. Doradca zawodowy określa oczekiwania i predyspozycje osoby do wykonywania danego zawodu. Może także skierować osobę na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie niezbędne do wydania opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu lub profilu szkolenia. Ponadto udziela informacji o lokalnym rynku pracy, o możliwościach nauki i szkolenia. Doradca pomaga także w opracowaniu dokumentów aplikacyjnych - CV i listu motywacyjnego.



Dofinansowanie kosztów studiów podyplomowych

osoba bezrobotna może ubiegać się o zwrot kosztów nawet całych kosztów studiów.

Ponadto powiatowe urzędy pracy dysponują także innymi możliwościami wsparcia skierowanymi do bezrobotnych i poszukujących pracy osób niepełnosprawnych, takimi jak:

- staż,
- prace interwencyjne,
- przygotowanie zawodowe dorosłych,
- przyznanie bezrobotnemu jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej - w wysokości nie wyższej niż 15-krotność wysokości przeciętnego wynagrodzenia,
- zwrot kosztów dojazdów do miejsca odbywania stażu lub szkolenia,
- dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa,
- bon na zasiedlenie,
- bon szkoleniowy,
- bon stażowy.

Podstawa prawna:

- Rozdział 10 i 11 Ustawy z dnia 20.04.2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- Art.11-13 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Centrum Integracji Społecznej (CIS)

Centra Integracji Społecznej prowadzą zajęcia, których celem jest reintegracja społeczna i zawodowa ich uczestników. Do usług świadczonych przez CIS należą:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania

posiadanymi środkami pieniężnymi.

Oprócz zajęć o charakterze edukacyjnym, w CIS można też prowadzić działalność wytwórczą, handlową lub usługową.

Skierowanie na zajęcia prowadzone przez CIS można uzyskać w ośrodku pomocy społecznej. Każda osoba przed przyjęciem do CIS-u musi podpisać indywidualny program zatrudnienia socjalnego w uzgodnieniu z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu tej osoby.

Uczestnicy CIS mają status osób bezrobotnych, w zamian za uczestnictwo otrzymują świadczenie integracyjne w wysokości zasiłku dla bezrobotnych. W zajęciach w Centrum skierowana osoba może uczestniczyć w okresie do 11 miesięcy. W uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do maksymalnie 6 miesięcy.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Warsztaty terapii zajęciowej

WTZ mogą być organizowane przez organizacje pozarządowe, zakłady pracy chronionej, samorządy powiatowe i gminne, domy pomocy społecznej, ośrodki kultury i inne podmioty. Stanowią one wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę, której celem jest pomaganie osobom niepełnosprawnym w pozyskaniu lub przywróceniu umiejętności niezbędnych do podjęcia pracy, poprzez rehabilitację społeczną i zawodową. Wskazanie do uczestniczenia w WTZ zamieszczane jest w orzeczeniu o niepełnosprawności.

Uczestnicy warsztatów biorą udział w różnorodnych zajęciach, trwających nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. WTZ nie może działać dla zysków, a dochody ze sprzedaży wyprodukowanych podczas warsztatów produktów i usług powinny być wydane na pokrycie kosztów integracji społecznej uczestników.

Aktualna baza warsztatów terapii zajęciowej w poszczególnych województwach:

<http://www.niepelnosprawni.gov.pl/art,10,warsztaty-terapii-zajeciowej>

Klub Integracji Społecznej (KIS)

Klub Integracji Społecznej (KIS) to jednostka, której podstawowym celem jest udzielenie pomocy osobom oraz ich rodzinom w podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. KIS może być prowadzony przez samorząd lub organizację pozarządową.

Działania realizowane przez kluby:

- pomoc w znalezieniu pracy, wykonywaniu usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej,
- prace społecznie użyteczne,
- roboty publiczne,
- poradnictwo prawne,
- pomoc w zakresie spraw mieszkaniowych i społecznych,
- staże, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Wsparcie organizacji pozarządowych i instytucji realizujących projekty

W obecnym okresie finansowania w Unii Europejskiej osoby niepełnosprawne są grupą szczególnie wspieraną, dlatego wszystkie rodzaje projektów skierowanych do uczestników indywidualnych są otwarte na osoby niepełnosprawne.

Dlatego warto śledzić regionalne portale internetowe, prasę, radio i telewizję w poszukiwaniu informacji o projektach realizowanych na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Wsparcie w zakresie zdobycia nowych kwalifikacji zawodowych i przygotowania się do wejścia na rynek pracy można otrzymać w organizacjach pozarządowych. Mogą to być zarówno organizacje działające typowo na rzecz osób niepełnosprawnych, jak również podmioty zajmujące się aktywizacją zawodową.

Wyszukiwarka organizacji pozarządowych zajmujących się aktywizacją zawodową:

<http://bazy.ngo.pl/rynek-pracy-aktywizacja-zawodowa>

6. METODY POSZUKIWANIA PRACY

W dobie dzisiejszego chaosu informacyjnego nie jest łatwo zwrócić na siebie uwagę. Dlatego szukając zatrudnienia powinieneś nastawić się wyłącznie na aktywne metody poszukiwania pracy. Czasy, w których wysyłało się podanie o pracę do firmy i czekało na odpowiedź, odeszły już dawno do lamusa. Jeśli naprawdę chcesz pracować, w większości zakątków województwa zachodniopomorskiego masz duże szanse na znalezienie pracy. Tylko jak się za to zabrać?

Na początku powinieneś być świadomy swoich kompetencji i kwalifikacji oraz mieć sprecyzowane preferencje co do stanowiska, na którym chciałbyś pracować. Jeżeli nie masz pomysłu czym chciałbyś i mógłbyś się zająć, na początek skorzystaj z porady doradcy zawodowego, który pomoże Ci w ustaleniu Twojej ścieżki kariery zawodowej. Wsparcie w tym zakresie uzyskasz w każdym powiatowym urzędzie pracy. Więcej informacji na ten temat znajdziesz w rozdziale 4 niniejszego poradnika.

Po ustaleniu jakiej pracy szukasz – możesz przystąpić do działania. Poniżej znajdziesz informacje o kilku metodach poszukiwania zatrudnienia.

Rodzina i znajomi

Powiadomienie rodziny i znajomych, o tym, że szukasz pracy jest dobrym pierwszym krokiem w kierunku znalezienia płatnego zajęcia. Przecież zupełnie inaczej rozmawia Ci się ze znajomą koleżanki, o której ktoś zaufany powiedział Ci dobre słowo, niż z kimś, kogo całkowicie nie znasz! Chwal się swoimi kwalifikacjami i mów wszystkim dookoła, że chcesz pracować i co potrafisz.

Internet

Powstanie sieci internetowej przyczyniło się do ogromnej rewolucji i nowych możliwości dla osób z fizycznymi ograniczeniami w poruszaniu się, jak również osób z trudnościami w komunikacji werbalnej czy osób niewidomych. W obecnych czasach wiele takich osób pracuje zdalnie z domu lub w miejscu pracy korzysta z różnych sprzętów ułatwiających lub umożliwiających im pracę. Ponadto już ponad 90% ofert pracy zamieszczane jest tylko i wyłącznie w Internecie. Dlatego szukanie pracy za jego pośrednictwem jest bardzo dobrym rozwiązaniem.

Możesz stworzyć swój profil kandydata do pracy na portalach internetowych z ofertami pracy (np. pracuj.pl, goldenline.pl, linkedin.com, sprawniwpracy.com). Innym rozwiązaniem jest przeglądanie ofert zamieszczanych przez pracodawców na portalach z ofertami pracy – w województwie zachodniopomorskim jest wiele portali regionalnych i lokalnych z ogłoszeniami o pracę. Warto także wrzucić swoje ogłoszenie na portalach społecznościowych na profilach poświęconych poszukiwaniu pracy w Twojej okolicy.

Biura pośrednictwa pracy

Możesz skorzystać z ofert zarówno powiatowego urzędu pracy (link do wykazu urzędów, jak i oferowane wsparcie zostało zaprezentowane w rozdziale 3), jak również prywatnego biura pracy, czyli agencji zatrudnienia. Zazwyczaj na początku wypełnia się tam ankietę informacji o sobie lub zostawia CV, czasem przechodzi różne testy, a następnie dane kandydata są wprowadzane do bazy agencji. Jeśli pojawią się oferty dopasowane do Twoich potrzeb – rekruter skontaktuje się z Tobą z konkretną propozycją.

Do powiatowych urzędów pracy często trafiają oferty skierowane do osób niepełnosprawnych. Jednakże musisz wiedzieć, że czasem nie warto poszukiwać ofert adresowanych tylko do osób niepełnosprawnych, bo wiele firm zatrudniających osoby z orzeczeniami robi to licząc na łatwy zysk.

WAŻNE:

Pamiętaj, że agencja pracy nie może pobierać od Ciebie opłaty za znalezienie pracy, gdyż jest to niezgodne z prawem.

Targi pracy

Na targach znajdziesz nie tylko oferty pracy, lecz także usłyszysz o najnowszych trendach na rynku pracy. Podczas imprezy będziesz miał okazję do bezpośredniego kontaktu z pracodawcą i zadania różnych pytań. Jednak imprezy takie są organizowane dość rzadko, a jeśli mieszkasz w małej miejscowości z dala od większego miasta masz małą szansę na udział w tego typu imprezie.

Organizacje pozarządowe

Wiele stowarzyszeń i fundacji realizuje programy wsparcia skierowane do osób niepełnosprawnych, nastawione na poszukiwanie pracy. Podmioty te dysponują także często środkami na płatne staże i szkolenia. Organizacje pozarządowe same często zatrudniają osoby niepełnosprawne i są na nie bardzo otwarte, a wręcz preferują osoby z orzeczeniem od pracowników pełnosprawnych.

Pozostało tylko przemyśleć, które metody będą najbardziej skuteczne w Twoim przypadku i zacząć je realizować!

7. PRAWA NIEPEŁNOSPRAWNYCH PRACOWNIKÓW

Pracownicy z orzeczeniem o niepełnosprawności mają specjalne prawa w odniesieniu do urlopu i czasu pracy, jak również zwolnień od pracy oraz racjonalnych usprawnień.

Dodatkowy urlop wypoczynkowy

Osobie posiadającej znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w danym roku kalendarzowym.

Urlop ten udzielany jest na takich samych zasadach, jak zwykły urlop wypoczynkowy. Prawo do urlopu dodatkowego osoba nabywa po przepracowaniu jednego roku licząc od dnia przyznania jej znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Podstawa prawna:

Art. 19 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Czas pracy

Czas pracy pracownika z niepełnosprawnością w stopniu lekkim nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo, zaś czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności - nie może być dłuższy niż 7 godzin na dobę,

35 godzin tygodniowo. Niższe normy czasu pracy nie mogą wpływać na obniżenie wysokości wynagrodzenia w stosunku do stawek obowiązujących u pracodawcy.

Dodatkowo osoba z niepełnosprawnością posiada prawo do piętnastominutowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek, która wliczana jest do czasu pracy. Pracownik z orzeczeniem o niepełnosprawności nie może też pracować w porze nocnej oraz w godzinach nadliczbowych.

WYJĄTKI:

zgodnie z art. 16 ustawy o rehabilitacji, wskazanych powyżej norm, nie stosuje się:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu
- gdy na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

Podstawa prawna:

Art. 15, 16 i 18 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Racjonalne usprawnienia

Są to działania polegające na przeprowadzeniu przez pracodawcę koniecznych zmian lub dostosowań do szczególnych, zgłoszonych pracodawcy potrzeb wynikających z niepełnosprawności pracownika. Racjonalnym usprawnieniem może być przystosowanie pomieszczenia (likwidacja barier architektonicznych) lub też odpowiednie wyposażenie (np. sygnalizacja świetlna na hali produkcyjnej alarmująca o niebezpieczeństwie zamiast sygnału dźwiękowego -

– w przypadku osób niesłyszących, sprzęt biurowy sterowany głosem – dla osób niewidomych, powiększona czcionka na ekranie monitora komputerowego (programy czytające teksty na ekranie komputera). Innym przykładem jest umożliwienie skorzystania z alternatywnych form komunikacji – np. zatrudnienie tłumacza języka migowego, jak również dostosowanie podziału zadań i czasu pracy pod kątem indywidualnych potrzeb niepełnosprawnego pracownika.

WAŻNE:

Pracodawca jest zobowiązany do wprowadzenia racjonalnych usprawnień, tylko w sytuacji, gdy pozwalają na to jego własne możliwości organizacyjne i finansowe, jak również kiedy koszty przeprowadzenia takich zmian lub dostosowań są w wystarczającym stopniu finansowane ze środków publicznych.

Podstawa prawna:

Art. 23a Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.



Zwolnienia od pracy

Pracownikowi niepełnosprawnemu posiadającemu orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje zwolnienie od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:

- w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku,
- w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeśli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

Za czas zwolnienia od pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak za urlop wypoczynkowy.

Podstawa prawna:

Art. 20 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.



8. KORZYŚCI DLA PRACODAWCY ZATRUDNIAJĄCEGO OSOBĘ NIEPEŁNOSPRAWNĄ

Pracodawca, który zdecyduje się zatrudnić osobę z niepełnosprawnością może skorzystać na tym finansowo i liczyć na takie wsparcie, jak:

- 1 zwolnienie z wpłat na PFRON,
- 2 dofinansowanie do wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej,
- 3 zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu,
- 4 zwrot kosztów wyposażenia lub przystosowania stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej,
- 5 zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego.

Pamiętaj, że starając się o pracę powinieneś mówić o tych plusach pracodawcy. Wciąż wielu przedsiębiorców nie wie, jakie możliwości daje zatrudnienie osoby z orzeczeniem!

Zwolnienie z wpłat na PFRON

Pracodawca, który zatrudnia co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny etat i nie osiąga 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, musi dokonywać comiesięcznych wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Wysokość tych wpłat stanowi iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników liczonej jako różnica pomiędzy zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych. W przypadku zatrudnienia osób niepełnosprawnych wpłaty te ulegają obniżeniu. Jednak należy pamiętać, że do liczby pracowników podmiotu nie wlicza się osób niepełnosprawnych przebywających na urlopach bezpłatnych.

Jeśli pracodawca zatrudniający powyżej 25 pracowników nie osiąga wskaźnika zatrudnienia na poziomie 6% jest obowiązany do uiszczania tych wpłat. Przyjęcie do pracy osób niepełnosprawnych oznacza proporcjonalne obniżenie tych wpłat.

Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej

Pracodawca, który przez okres co najmniej 36 miesięcy zatrudni osobę niepełnosprawną zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, może otrzymać z zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia za pracę.

Podstawa prawna:

Art. 26e Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Dofinansowanie do wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej

Pracodawca zatrudniający osoby niepełnosprawne, może ubiegać się w PFRON o miesięczne dofinansowanie ich wynagrodzeń w następującej wysokości:

- 1800 zł - w przypadku osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności;
- 1125 zł - w przypadku osób niepełnosprawnych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności;
- 450 zł - w przypadku osób niepełnosprawnych z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Powyższe kwoty zwiększa się o kwotę 600 zł w przypadku osób niepełnosprawnych, co do których orzeczono: chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz niewidomych w stopniu znacznym i umiarkowanym. Kwota miesięcznego dofinansowania nie może przekroczyć 90% faktycznie poniesionych kosztów płacy.

Wnioski do PFRON składa się elektronicznie, a informacje o wypełnianiu dokumentów można uzyskać osobiście lub zdalnie w oddziałach PFRON.

WAŻNE:

Dofinansowanie mogą otrzymać pracodawcy zatrudniający mniej niż 25 pracowników lub pracodawcy, którzy zatrudniają co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych ogółem, w wysokości co najmniej 6 % .

Podstawa prawna:

Art. 26a, 26b i 26c Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.



Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy

Pracodawca zatrudniający pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zwrot:

- miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- kosztów szkolenia tych pracowników,

w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy. Zwrot dotyczący szkolenia, o którym mowa powyżej może nastąpić w wysokości nawet 100% kosztów szkolenia, jednak maksymalnie do kwoty najniższego wynagrodzenia.

WAŻNE:

Liczba godzin przeznaczonych na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekroczyć 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu.

Podstawa prawna:

Art. 26d Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego

Pracodawca ma także możliwość wnioskowania o dofinansowanie z PFRON na organizację szkoleń dla niepełnosprawnych pracowników. Można otrzymać do 70% refundacji poniesionych na ten cel kosztów, jednak maksymalną kwotą na jedną osobę jest wysokość dwukrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Podstawa prawna:

Art. 41 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej

Pracodawca, który zatrudni osobę niepełnosprawną przez okres co najmniej 36 miesięcy może otrzymać zwrot ze środków PFRON kosztów:

- adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy,
- zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
- rozpoznania przez służby medycyny pracy potrzeb, o których mowa wyżej.

Zwrot kosztów dotyczy osób niepełnosprawnych:

- bezrobotnych lub poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu,
- pozostających w zatrudnieniu u pracodawcy występującego o zwrot kosztów, z wyjątkiem przypadków, gdy przyczyną powstania niepełnosprawności w okresie zatrudnienia u tego pracodawcy było zawinione przez pracodawcę lub przez pracownika naruszenie przepisów, w tym przepisów prawa pracy.

Podstawa prawna:

Art. 26 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

9. ZAKŁADANIE I PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności mogą prowadzić własną firmę bez jakichkolwiek ograniczeń. Natomiast zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne daje możliwość skorzystania przez nie z wielu rodzajów wsparcia ze środków publicznych. Najważniejsze z nich zostały przedstawione poniżej.

Wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej z PFRON

Osoba niepełnosprawna może jednorazowo otrzymać środki z PFRON na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej w wysokości nie wyższej niż 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia, pod warunkiem, że nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na ten cel. Po pieniądze trzeba się zgłosić do kwoty dofinansowania są przyznawane bardzo rzadko. Realnie można liczyć na 20-40 tys. złotych bezzwrotnej dotacji, która wypłacana jest w formie zaliczki. O środki może się ubiegać wyłącznie osoba:

- niepełnosprawna zarejestrowana w PUP jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy,
- która nigdy wcześniej nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na założenie działalności gospodarczej lub wkład do spółdzielni socjalnej.

Dofinansowanie można otrzymać na pierwszą własną działalność lub nową, lecz pod warunkiem że od wyrejestrowania poprzedniej upłynęło co najmniej 12 miesięcy.

WAŻNE:

Osoba, której zostanie przyznane dotacja, musi prowadzić firmę nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy.

Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne

Zgodnie z Art. 25 Ustawy o rehabilitacji osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności mogą także uzyskać wsparcie finansowe na opłacanie składek społecznych w postaci refundacji (zwrotu) poniesionych kosztów. Podstawowym warunkiem jaki trzeba spełnić jest terminowe opłacanie składek do ZUS. Wysokość refundacji nie jest dla wszystkich taka sama i zależy od stopnia niepełnosprawności:

- 100% dla osób zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- 60% dla osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- 30% dla osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Wniosek o refundację można złożyć w wersji elektronicznej.

WAŻNE:

O refundację można wystąpić na każdym etapie prowadzenia działalności.

Ulgi w opłacaniu obowiązkowych składek zdrowotnych

Osoby niepełnosprawne, jak również emeryci i renciści mogą skorzystać z ulgi dotyczącej obowiązkowych składek zdrowotnych. Warunki przyznania ulgi i jej wysokość regulują zapisy Art. 82 Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Składka na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej nie jest opłacana przez osobę posiadającą umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności. Warunki jakie musi spełnić osoba to:

- uzyskiwane przychody z tytułu działalności nie przekraczają miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury
- lub
- podatek dochodowy opłacany jest w formie karty podatkowej.

W przypadku, gdy osoba niepełnosprawna uzyskuje przychód wyłącznie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, może skorzystać z obniżenia składki do wysokości nieprzekraczającej kwoty należnej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

WAŻNE:

Przedsiębiorca może skorzystać z ulgi wyłącznie za okresy, w których spełnia określone przepisami warunki.

Ponadto osoba niepełnosprawna chcąc otworzyć własną działalność gospodarczą może skorzystać z bezzwrotnej dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej finansowanej ze środków unijnych lub Funduszu Pracy, jak również z pożyczki na start przyznawanej na preferencyjnych warunkach, dostępnych także dla osób pełnosprawnych.

Jeśli jesteś osobą bez zatrudnienia, a zależy Ci na stworzeniu własnej firmy i chciałbyś skorzystać z dotacji poinformuj o tym fakcie powiatowy urząd pracy. Skontaktuj się także z punktem EFS w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Szczecinie lub Koszalinie (dane kontaktowe znajdują się w rozdziale 3 niniejszej publikacji), który posiada wiedzę na temat aktualnie realizowanych projektów w województwie zachodniopomorskim.

10. WSPARCIE NIEPEŁNOSPRAWNEGO STUDENTA



Do obowiązków polskich uczelni wyższych od 2011 roku należy stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości pełnego udziału w procesie kształcenia i badaniach naukowych. Szkoły otrzymują z budżetu państwa dotację, która może być przez nie przeznaczona na:

- inwestycje służące kształceniu studentów i doktorantów będących osobami z niepełnosprawnościami,
- specjalistyczne szkolenia (np. z języka migowego),
- wyposażenie wypożyczalni specjalistycznego sprzętu,
- zakup specjalistycznych urządzeń (np. specjalne oprogramowanie komputerowe, rzutniki do wyświetlania tekstu wykładu), materiałów dydaktycznych i naukowych dostosowanych do potrzeb osób z różnymi rodzajami dysfunkcji,
- zapewnienie transportu między obiektami dydaktycznymi uczelni.

Dlatego szkoły wyższe zmieniają się w sposób widoczny – powstają podjazdy, windy, miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych, biura pełnomocników zajmujących się sprawami niepełnosprawnych studentów.

W ostatnich latach także zachodniopomorskie uczelnie wyższe coraz bardziej dostosowują się do potrzeb studiujących osób z niepełnosprawnościami. Mogą one korzystać ze stypendium socjalnego lub dotacji ze środków PFRON.

Stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawni studenci mogą także korzystać z pomocy materialnej uczelni w formie stypendiów specjalnych, przyznawanych niezależnie od dochodów studenta. Studenci i doktoranci z niepełnosprawnościami mogą otrzymać wsparcie finansowe w postaci stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych przysługujące na pierwszym kierunku studiów pierwszego i drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich. Do otrzymania takiego stypendium potrzebne jest jedynie posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, dochód nie jest w ogóle brany pod uwagę.

Pomoc nie zależy od uczelni i typu studiów - można się o nią ubiegać niezależnie od wieku - zarówno na studiach dziennych i zaocznych, w uczelniach publicznych i prywatnych, o ile otrzymują one dotację z budżetu państwa na pomoc materialną dla studentów i doktorantów. Wysokość stypendium zależy od stopnia niepełnosprawności, a kwoty i zasady przyznawania różnią się i są ustalane przez poszczególne uczelnie.

Dotacja z PFRON

Dofinansowanie z PFRON przyznawane jest w ramach programu „Aktywny samorząd”. Wsparcie w jego ramach może uzyskać osoba niepełnosprawna, ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, ucząca się w szkole wyższej, szkole policealnej, kolegium lub która ma otwarty przewód doktorski.

Środki w ramach programu Aktywny Samorząd Moduł II w roku 2018 można wydawać na:

- **dodatek na pokrycie kosztów kształcenia** – do 1000 zł,
- **dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego** – do 4000 zł,
- **opłatę za naukę (czesne)** – wysokość kosztów czesnego w ramach jednej, aktualnie realizowanej formy kształcenia na poziomie wyższym (na jednym kierunku) - niezależnie od daty poniesienia kosztów; dofinansowanie powyżej kwoty 3.000 zł jest możliwe, jeśli wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu Wnioskodawcy nie przekracza kwoty 583 zł (netto) na osobę.

Jeśli osoba niepełnosprawna pobiera naukę jednocześnie na dwóch lub więcej kierunkach studiów wyższych, kwota dofinansowania do czesnego na drugim i kolejnych kierunkach może wynieść do 50% kosztów czesnego ponoszonego na każdym z tych kierunków nauki. Osoby zatrudnione są zobowiązane do wniesienia udziału własnego w kosztach czesnego.

Zwolnione z wniesienia wkładu są osoby, których przeciętny miesięczny dochód w gospodarstwie domowym nie przekracza kwoty 583 zł netto na osobę. Wnioski o dofinansowanie składa się w powiatowych centrach pomocy rodzinie (PCPR), a w przypadku Szczecina, Koszalina i Świnoujścia - w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. O wysokości dofinansowania decyduje samorząd powiatowy.

Informacje o programie „Aktywny samorząd” w roku 2018 dostępne są w linku:

<https://www.pfron.org.pl/aktualnosci/szczegoly-aktualnosci/news/aktywny-samorzad-w-2018-roku/>

Nastawienie zachodniopomorskich uczelni do niepełnosprawnych studentów bardzo się zmieniło, więc jeśli tylko chcesz studiować, zainteresuj się konkretną ofertą, dowiedz się o niej wszystkiego i spróbuj swoich sił. Pamiętaj, że możesz skorzystać z dostępnego wsparcia.

11. OFERTA EDUKACYJNA I KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO W REGIONIE POMORZA ZACHODNIEGO

BAZA ADRESOWA



Oferta uczelni wyższych oraz szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim jest bardzo różnorodna, aczkolwiek skupiona wokół dwóch głównych centrów – Szczecina i Koszalina. Zdecydowana większość uczelni wyższych zatrudnia pracowników, których zadaniem jest wspieranie osób niepełnosprawnych. Jeśli interesuje Cię oferta konkretnej szkoły – sprawdź na jej stronie internetowej lub dzwoniąc do dziekanatu jaką pomoc niepełnosprawnym studentom zapewnia uczelnia.

UCZELNIE WYŻSZE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

SZCZECIN

- Akademia Morska w Szczecinie, ul. Wały Chrobrego 1-2, 70-500 Szczecin, tel. 91 48 09 400, www.am.szczecin.pl
- Akademia Sztuki w Szczecinie, pl. Ora Białego 2, 70-562 Szczecin, tel. 91 887 66 78, www.akademiasztuki.eu
- Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, ul. Rybacka 1,

70-204 Szczecin, tel. 91 48 00 700, 91 48 00 800, fax: 91 48 00 705, www.pum.edu.pl

- Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum, ul. Mieszka I 61 C, 71-011 Szczecin, tel. 91 48 38 171, fax: 91 48 30 58, www.cb.szczecin.pl

- Uniwersytet Szczeciński, al. Jana Pawła II 22a, 70-453 Szczecin, tel. 91 444 10 00, fax: 91 444 11 74, www.usz.edu.pl/

- Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Szczecinie, ul. Marii Curie-Skłodowskiej 4, 71-332 Szczecin, tel. 91 486 15 44, www.wsap.szczecin.pl

- Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu - Wydział Ekonomiczny w Szczecinie, ul. Wojska Polskiego 128, 70-491 Szczecin, tel. 91 422 46 30, fax 91 452 69 44, www.wsb.pl/szczecin/

- Wyższa Szkoła Edukacji i Terapii im. prof. Kazimierzy Milanowskiej w Poznaniu - Wydział Zamiejscowy w Szczecinie, ul. Wawrzyniaka 8, 70-392 Szczecin, tel. 91 420 13 33, 91 422 62 60, fax: 91 422 62 64, www.szczecin.wseit.edu.pl

- Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP w Szczecinie, ul. Monte Cassino 15, 70-466 Szczecin, tel./fax: 91 42 20 422, 424 14 94, www.wshtwp.pl/

- Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej w Szczecinie, ul. Mickiewicza 47, 70-385 Szczecin, tel. 91 350 06 43, www.wsie.pl

- Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie - Wydział Zamiejscowy w Szczecinie, ul. Jana Kilińskiego 3, 71-414 Szczecin, tel. 91 422 51 32, www.szczecin.wspkorczak.eu/

- Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Szczecinie, ul. Klonowica 14, 71-244 Szczecin, tel. 91 42 40 875, fax 42 40 876, www.wste.szczecin.pl

- Wyższa Szkoła Zawodowa Oeconomicus Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Szczecinie, ul. Cukrowa 8, 71-004 Szczecin, tel. 91 444 31 64, www.pte.szczecin.pl

- Wyższa Szkoła Zdrowia, Urody i Edukacji w Poznaniu - Wydział Zamiejscowy w Szczecinie, ul. Starzyńskiego 3-4, 71-506 Szczecin, tel. 91 350 90 40, www.wszuie.pl

- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie, ul. Żołnierska 53, 71-210 Szczecin, tel.

91 81 49 401, 402, 404, fax: 91 81 49 493, www.zpsb.pl

- Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, al. Piastów 17, 70-310 Szczecin, tel. 91 449 41 11, www.zut.edu.pl

KOSZALIN

- Koszalińska Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych w Koszalinie, ul. Batalionów Chłopskich 79, 75-333 Koszalin, tel./fax: 94 341 45 27, 94 346 14 60 do 61, www.kwsnh.pl/

- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie, ul. Leśna 1, 75-582 Koszalin, tel. 94 342 67 66, fax: 94 341 65 86, www.pwsz-koszalin.pl/

- Politechnika Koszalińska, ul. Śniadeckich 2, 75-453 Koszalin, tel. 94 34 78 399, tel. 94 34 27 881, www.tu.koszalin.pl

- Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna - Filia w Koszalinie, ul. Zwycięstwa 113, 75-601 Koszalin, tel. 94 343 10 71, fax: 94 340 83 85, www.koszalin.gwsh.gda.pl/pl

GRYFICE

- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie - Wydział Zamiejscowy w Gryficach, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 34, 72-300 Gryfice, tel. 91 38 77 098, fax: 91 38 77 098, www.zpsb.pl/gryfice/

KOŁOBRZEG

- Społeczna Akademia Nauk w Łodzi - Wydział Zamiejscowy w Kołobrzegu, ul. Jana Kasprówicza 3, 78-100 Kołobrzeg, tel. 94 35 20 072, www.kolobrzeg.spoleczna.pl

STARGARD

- Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum - Wydział Zamiejscowy w Stargardzie, ul. Kazimierza Wielkiego 17, 73-110 Stargard, tel. 91 577 83 60, www.cb.szczecin.pl/

- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie - Wydział Zamiejscowy w Stargardzie, ul. Park 3 Maja 2, 73-110 Stargard tel. 91 57 82 212, www.zpsb.pl/stargard

SZCZECINEK

- Politechnika Koszalińska - Wydział Zamiejscowy w Szczecinku, ul. Piłska 2, 78-400 Szczecinek, tel. 660 560 340, www.wpd.tu.koszalin.pl/
- Społeczna Akademia Nauk w Łodzi - Wydział Zamiejscowy w Szczecinku, ul. Kościuszki 47/49, 78-400 Szczecinek, tel. 94 72 20 360, www.szczecinek.spoleczna.pl

ŚWINOUJŚCIE

- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie - Wydział Zamiejscowy w Świnoujściu, ul. Grunwaldzka 47, 72-600 Świnoujście, tel. 91 32 17 777, 778, www.zpsb.pl/swinoujscie/

WAŁCZ

- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu, ul. Bydgoska 50, 78-600 Wałcz, tel. 67 250 01 87 wew.959, 508 242 892 wew. 959, www.pwsw.edu.pl

Inną możliwością podniesienia swoich kwalifikacji i kompetencji jest skorzystanie z oferty szkół policealnych i innych podmiotów zajmujących się kształceniem zawodowym. Lista szkół zawodowych posiadających ofertę dla dorosłych została przedstawiona poniżej.

SZKOŁY POLICEALNE I CENTRA KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

SZCZECIN

- Centrum Kształcenia Plejada Szkoła Policealna w Szczecinie, ul. Leszczynowa 11a, 70-766 Szczecin, tel. 914614092, www.plejda.aedu.pl
- DELTA Szkoła Biznesu Studium Policealne nr 1, ul. Plac Żołnierza Polskiego 5, 70-551 Szczecin, tel. 914883666, www.delta.edu.pl
- Krajowe Centrum Edukacji, ul. Jagiellońska 41, 70-382 Szczecin, tel. 695777151
- Medyczne Studium Policealne „Zdroje”, ul. Jabłoniowa 15, 70-761 Szczecin, tel. 914613303, www.zdroje.edu.pl
- Nova Policealna Szkoła Zawodowa dla dorosłych w Szczecinie, Pl. Lotników 7, 70-414 Szczecin, tel. 796400439

- Pierwsze Niepubliczne Policealne Studium Medyczne, ul. Niedziałkowskiego 25, 71-410 Szczecin, tel. 914335824, www.dental.szczecin.pl
- Policealne Szkoły ŻAK w Szczecinie, ul. Wojska Polskiego 29/12, 70-473 Szczecin, tel. 914844604, www.zak.edu.pl
- Policealne Szkoły Cosinus w Szczecinie, ul. Antosiewicza 2, 71-642 Szczecin, tel. 914210883, www.cosinus.pl
- Policealna Szkoła Morska, ul. Wały Chrobrego 1-2, 70-500 Szczecin, tel. 914809474, www.szkoламorska.pl
- Policealne Szkoły TEB Edukacja, ul. Wojska Polskiego 128, 70-491, Szczecin, tel. 918884914, www.teb.pl

- Policealna Szkoła Zawodowa „Zdroje”, ul. Jabłoniowa 15, 70-761 Szczecin, tel. 914613303, www.zdroje.edu.pl

- Policealne Studium Farmaceutyczne, ul. Portowa 21, 70-833 Szczecin, tel. 914415162

- Policealne Studium Kosmetyczne dla dorosłych OMNIA, ul. Wojska Polskiego 63, 70-476 Szczecin, tel. 914882062, www.omnia-ce.eu

- Policealne Studium Zawodowe, ul. Unisławy 32/33, 71-402 Szczecin, tel. 914225234

- Prywatne Medyczne Studium Terapii Zajęciowej, ul. Leszczynowa 11a, 70-766 Szczecin, tel. 914614092, www.plejada.edu.pl

- Prywatne Policealne Studium Zawodowe dla Dorosłych przy Centrum Edukacyjnym OMNIBUS, ul. Brodnicka 10, 71-044 Szczecin, tel. 510341984, www.szkolyomnibus.pl

- Studium „Medica”, ul. Dworcowa 20a, 70-950 Szczecin, tel. 517715411, www.medica.edu.pl

- Studium Artystyczne Szczecińskiej Akademii Artystycznej, ul. Brodnicka 10, 71-685 Szczecin, tel. 662380915, www.szkolyomnibus.pl

- Studium Florystyczne OMNIA, ul. Wojska Polskiego 63, 70-476 Szczecin, tel. 914338966, www.omnie-ce.eu

- Studium Medyczne dla Dorosłych przy Wyższej Szkole Edukacji i Terapii z siedzibą w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Szczecinie ul. Ks. Piotra Wawrzyniaka 8, 70-392 Szczecin, tel. 914201333, www.szczecin.wseit.edu.pl

- Szczecińska Szkoła Florystyczna, ul. Ku Słońcu 124, 71-080 Szczecin, tel. 602330424, www.szczecinskaszkolaflorystyczna.pl

- Szkoła Policealna GoWork.pl w Szczecinie, ul. Teofila Firlika 19, 71-637 Szczecin, tel.

- 224182300, szkoly.gowork.pl

- Szkoła Medyczna GoWork.pl w Szczecinie, ul. Portowa 21, 70-833 Szczecin, tel. 224182300, www.szkoly.gowork.pl

- Szkoła Policealna dla Dorosłych MENTOR, ul. Małkowskiego 12, 70-306 Szczecin, tel. 914884931, www.mentor.szczecin.pl

- Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Zawodowego PROEDU w Szczecinie, ul. Krzysztofa Kolumba 86, 70-035 Szczecin, tel. 918523225, www.proedu.szczecin.pl

- Szkoła Policealna dla Dorosłych w Szczecinie, ul. Emilii Plater 20, 71-632 Szczecin, tel. 728223646

- Policealne Studium Stylizacji Fryzur, ul. Wojska Polskiego 63, 70-476 Szczecin, tel. 914338966, www.omnia-ce.eu

- Ośrodek Kształcenia Szczecińskiego Centrum Edukacyjnego, ul. Mieszka I 61 c, 71-011 Szczecin, tel. 914838162

- Techniczno-Ekonomiczny Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego w Szczecinie, ul. Klonowica 14, 71-244 Szczecin, tel. 518940797, www.fundacja.szczecin.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego Izby Rzemieślniczej MiSP, ul. Wojska Polskiego 78, 70-482 Szczecin

- Centrum Doradztwa i Kształcenia ARMADA S.C., ul. Druckiego-Lubeckiego 1A, 71-656 Szczecin, tel. 914850886, www.armada-doradztwo.pl

- Centrum Edukacyjne „Maxima”, ul. Żołnierska 53, 71-210 Szczecin, tel. 914875190, www.maxima.edu.pl

- Centrum Kształcenia Dental Service, ul. Niedziałkowskiego 25, 71-410, Szczecin, tel. 914335824 www.dental.szczecin.pl

- Centrum Kształcenia

i Doskonalenia Zawodowego Alkon, ul. Teofila Filrika 41, 71-637 Szczecin, tel. 914330044, www.szkolenia.alkon.com.pl

- Centrum Kształcenia NOT, ul. Wojska Polskiego 67, 70-478 Szczecin, tel. 914345509, www.szczecin.enot.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego przy Zachodniopomorskiej Izbie Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Szczecinie, ul. Królowej Korony Polskiej 25, 70-486 Szczecin, tel. 914222287, www.zirzip.szczecin.pl

- Centrum Oświatowe „POMERANIA”, ul. Wawrzyniaka 7, 70-392 Szczecin

- Centrum Szkolenia Efekt Zofia Taczalska, ul. Podhalańska 13, 70-452 Szczecin, tel. 885808058, www.szkoleniaefekt.pl

- Centrum Szkolenia i Doradztwa DELVE, ul. Celna 1, 70-644 Szczecin, tel. 914343501, www.delve.com.pl

- Europejskie Centrum Kształcenia, ul. Leszczynowa 11A, 70-766 Szczecin, tel. 914614092, www.eck.com.pl

- Europejskie Centrum Rozwoju i Doskonalenia Zawodowego „ECRIDZ”, ul. Willowa 20A/6, 71-050 Szczecin, tel. 602170710

- GUSTAW EDU, ul. Teofila Filrika 19, 71-637 Szczecin, tel. 914233320, www.gustawedu.pl

- Instytut Kształcenia Ustawicznego, Al. Wojska Polskiego 113, 70-483 Szczecin, tel. 914227422

- Instytut Organizacji Przedsiębiorstw i Technik Informacyjnych Sp. z o.o., ul. Mickiewicza 47, 70-385 Szczecin, tel. 914239790

- Liga Obrony Kraju Ośrodek Szkolenia Zawodowego Kierowców, ul. św. Wojciecha 12, 70-410 Szczecin, tel. 914883082, www.lok.org.pl

- Ośrodek Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego „EKONOMIK” TP Zespół Szkół Ekonomicznych nr 2, ul. 3 Maja 1a, 70-214 Szczecin, tel. 914337240

- Ośrodek Kształcenia Ustawicznego OR TWP, ul. Potulicka 16, 70-952, Szczecin, tel. 914480021, www.twp.szczecin.pl

- Ośrodek Kształcenia Zawodowego Wojewódzkiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Szczecinie, ul. Plac Jana Kilińskiego 3, 70-965 Szczecin, tel. 914501701, www.wzdz.pl

- Ośrodek Szkolenia DELVE GT, ul. Konopnickiej 20, 71-151 Szczecin

- Ośrodek Szkoleniowy Florian, ul. 5-GO LIPCA 6/7, 70-374 Szczecin, tel. 914344006

- Ośrodek Szkoleniowy Fundacji „Szczecińska”, ul. Królowej Korony Polskiej 28E, 70-485 Szczecin, tel. 918851845, www.edukacja.szczecinska.eu

- Ośrodek Szkoleniowy Inżynieria, ul. Częstochowska 10/1, 70-121 Szczecin, tel. 914820256

- Ośrodek Szkoleniowy Ostium, ul. Judyma 1, 71-460 Szczecin, tel. 914541512, www.psychotronika.info

- Ośrodek Szkoleniowy ZSRG-SCP, ul. Kolumba 86, 70-035 Szczecin, tel. 914892279, www.zsrg.szczecin.pl

- Placówka Oświatowa OŚWIATA-EWIN Sp. z o.o., ul. Jagiellońska 91, 70-436 Szczecin, tel. 914898376, www.oswiataewin.pl

- Pomorska Akademia Kształcenia Zawodowego Sp. z o.o., ul. Wojska Polskiego 69, 70-478 Szczecin, tel. 914338021, www.pakz.szczecin.pl

- Pomorska Niepubliczna Placówka Kształcenia Gustaw Securitas System, ul. Łyskowskiego 18, 71-641 Szczecin, tel. 914233320,

www.gustawgroup.com

- SEKA S.A. Oddział w Szczecinie, ul. Żubrów 3, 71-617, Szczecin, tel. 918819500, www.seka.pl

- Stowarzyszenie Księgowych w Polsce Zarząd Główny w Warszawie Oddział Okręgowy w Szczecinie, ul. Papieża Jana Pawła II 11, 70-415 Szczecin, tel. 914339832, www.szczecin.skwp.pl

- Target Training, ul. Świętego Mikołaja 6c, 71-799 Szczecin, tel. 603480777, www.target-training.pl

- Vimag Management Institute, ul. Łukasińskiego 19/1, 71-207 Szczecin tel. 943643616, www.vimag.pl

- Zachodniopomorski Instytut Bezpieczeństwa i Ochrony, ul. Celna 1, 70-644 Szczecin, tel. 914343501, www.delve.com.pl

- ZG ZNP Ośrodek Usług Pedagogicznych i Socjalnych Filia w Szczecinie, ul. Aleja Papieża Jana Pawła II 2, 70-413 Szczecin, tel. 914342344, www.szczecin.oupis.pl

- Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Szczecinie, ul. Plac Jana Kilińskiego 3, 70-965 Szczecin, tel. 914501703, www.wzdz.pl

- Ośrodek Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego nr 4, ul. Batalionów Chłopskich 115, 70-760 Szczecin Zdroje, tel. 914612379, www.ceogr.edu.pl

- Ośrodek Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego nr 5, ul. Hoża 6, 71-699 Szczecin, tel. 914316108, www.zcemip.szczecin.pl

- Ośrodek Kształcenia Praktycznego, ul. Hoża 6, 71-699 Szczecin, tel. 914316108, www.zcemip.szczecin.pl

- Centrum Kształcenia Praktycznego, ul. Gen.J. Sowińskiego 3, 70-236 Szczecin, tel. 914333520, www.zs6.szczecin.pl

- Centrum Kształcenia

Praktycznego, ul. 3-go Maja 1a, 70-214 Szczecin, tel. 914337240, www.zs8.szczecin.pl

- SZKOŁY ARTYSTYCZNE TOP-ART Sp. z o.o., ul. Wyszyńskiego 14, 70-201 SZCZECIN, tel. 918127991, www.top-art.com.pl

KOSZALIN

- ATUT Lider Kształcenia Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych w Koszalinie, ul. Waryńskiego 14/2, 75-541 Koszalin, tel. 536416656, www.atutszkola.pl

- ATUT Lider Kształcenia Policealna Szkoła Zawodowa w Koszalinie, ul. Waryńskiego 14/2, 75-541 Koszalin, tel. 536416656, www.atutszkola.pl

- Elitarne Studium Służb Ochrony DELTA, ul. Stanisława Staszica 6, 75-449 Koszalin, tel. 943436586, www.delta.com.pl

- Policealne Szkoły „ZAK” w Koszalinie, ul. Zwycięstwa 28/6, 75-037 Koszalin, tel. 943481422, www.koszalin.zak.edu.pl

- Policealna Szkoła dla Dorosłych Optima, ul. Jaworowa 34, 75-681 Koszalin, tel. 943403972, www.optima.szkola.pl

- Policealna Szkoła Medyczno - Społeczna w Koszalinie, ul. H. Modrzejewskiej 71 A, 75-728 Koszalin

- Policealne Studium Farmaceutyczne w Koszalinie, ul. Zwycięstwa 137/139, 75-604 Koszalin, tel. 943418643, www.szkoly.stopkapress.com.pl

- Policealne Studium Zawodowe dla Dorosłych, ul. Chałubińskiego 15, 75-581 Koszalin, tel. 943452763, www.fundacja-ece.edu.pl

- Szkoła Policealna Studium Pracowników Medycznych i Społecznych, ul. Bohaterów Warszawy 22, 75-211 Koszalin, tel. 506035801

- Zaoczna Policealna Szkoła Cosinus w Koszalinie, ul. Powstańców Wielkopolskich 23, 75-100 Koszalin, tel. 943422900, www.cosinus.pl

- Jednoroczna Policealna Szkoła Edukacji Innowacyjnej w Koszalinie, ul. Bohaterów Warszawy 22, 75-211 Koszalin, tel. 422995518, www.sei.ipt.edu

- Centrum Kształcenia Ustawicznego, ul. Jana Pawła II 17, 75-452 Koszalin, tel. 943451822, www.ckukoszalin.edu.pl

- Akademia Rozwoju Progress, ul. Zwycięstwa 168 lok. 107, 75-612 Koszalin, tel. 536830830, www.progress-koszalin.pl

- ATUT LIDER KSZTAŁCENIA CENTRUM SZKOLENIOWE, ul. Waryńskiego 14/2, 75-541 Koszalin, tel. 536416656, www.atutszkola.pl

- Centrum Szkoleniowe ESCOLA w Koszalinie, ul. Bohaterów Warszawy 22, 75-211 Koszalin, tel. 422995518, www.sei.ipt.edu

- Centrum Szkoleniowo-Doradcze „KURSANT” Roman Granosik, ul. SZCZECIŃSKA 25A/3, 75-122 KOSZALIN, tel. 943474040, www.kursantgranosik.pl

- Europejskie Centrum Edukacyjne Spółka z o.o., ul. Chałubińskiego 15, 75-581 Koszalin, tel. 502649853

- Fundacja Oświatowa - Europejskie Centrum Edukacyjne, ul. Chałubińskiego 15, 75-581 Koszalin, tel. 943424820, www.fundacja-ece.edu.pl

- Koszalińskie Centrum Kształcenia, ul. Bohaterów Warszawy 22, 75-211 Koszalin, tel. 422995518, www.ipt.pl

- Ośrodek Przygotowania Zawodowego Cechu Rzemiosł Różnych w Koszalinie, ul. Moniuszki 2, 75-557 Koszalin, tel. 943404345

- Ośrodek Rzeczoznawstwa i

Doskonalenia Kadr „SIMP-ZORPOT”, ul. Franciszkańska 25, 75-253 Koszalin, tel. 943430790

- Profi Biznes Group, ul. Tytusa Chałubińskiego 15/17E, 75-581 Koszalin, tel. 914530155, www.szkolenia-treningi.pl

- PROGRESS Centrum Szkoleniowo-Doradcze, ul. ZWYCIĘSTWA 168 lok. 107, 75-612 KOSZALIN, tel. 536830830, www.progress-szkolenia.pl

- Prywatne Centrum Edukacyjno-Badawcze, ul. Batalionów Chłopskich 79, 75-333 Koszalin, tel. 943461460

- Stowarzyszenie Księgowych w Polsce Placówka Kształcenia Ustawicznego Oddział Okręgowy w Koszalinie, ul. Zwycięstwa 148, 75-613 Koszalin, tel. 943424385, www.koszalin.skwp.pl

- Szkoła Komputerowa „AYA”, ul. H. Modrzejewskiej, 71, 75-728 Koszalin, tel. 943411741, www.cc.edu.pl

- Unia Sp. z o. o. (Centrum Doskonalenia Zawodowego), ul. Lechicka 23, 75-837 Koszalin, tel. 943424035, www.unia.koszalin.pl

- Vademecum Ochrony Pracy Sp. z o. o., ul. Jana z Kolna 18/3, 75-204 Koszalin, tel. 943425233, www.vademecum-pracy.pl



POZOSTAŁE MIEJSCOWOŚCI WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

- Prywatne Centrum Edukacyjne „Szkoly Sukces”
Policealne Studium Zawodowe, ul. Mickiewicza 24, 78-200 Białogard, tel. 943124169, www.szkolaprywatna-bialogard.pl
- Prywatne Studium „Scholar” w Białogardzie, ul. Grunwaldzka 44, 78-200 Białogard, tel. 943122346, www.scholar.edu.pl
- Policealna Szkoła Kosmetyczna Barbara Miedziak, ul. Obrońców Westerplatte 1A, 73-200 Choszczno, tel. 601711004
- Prywatne Policealne Studium Zawodowe, ul. Obrońców Westerplatte 1, 73-200 Choszczno, tel. 500 264 596, www.szkolykrzeminska.org.pl
- Centrum Kształcenia Kursowego „OMNIBUS”, ul. Obrońców Westerplatte 1, 73-200, CHOSZCZNO, tel. 514812749, www.szkolyomnibus.pl
- Centrum Kształcenia Ustawicznego Izabela Krzemńska, ul. Obrońców Westerplatte 1, 73-200 Choszczno, tel. 957650195, www.szkolykrzeminska.org.pl
- Szkoła Policealna, ul. Polna 5, 73-200 Choszczno, tel. 957652539, www.zs2choszczno.pl
- Szkoła Policealna dla Dorosłych w Choszczynie, ul. Grunwaldzka 30, 73-200 Choszczno, tel. 957657973, www.choszczno-zs3.pl
- Prywatna Szkoła Policealna „EDUKACJA”, ul. Grunwaldzka 1, 78-550 Czaplinek, tel. 606483438, www.edukacjaczaplinek.pl
- Powiatowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, ul. Warmińska 1, 78-500, Drawsko Pomorskie, tel. 943632420, www.pckziu.pl
- Ośrodek Kształcenia Zawodowego ZDZ w Drawsku

Pomorskim, ul. Sikorskiego 4, 78-500 Drawsko Pomorskie, tel. 943632721, www.zdz.slupsk.pl

• Ośrodek Kursów i Szkoleń przy Europejskim Centrum Edukacji i Turystyki w Drawsku Pomorskim, ul. Gdyńska 16, 78-500 Drawsko Pomorskie, tel. 943634706, www.eceit.pl

• Szkoła Policealna, ul. Wolności 20, 78-540 Kalisz Pomorski, tel. 943616356, zsp.kalisz.pl

• Szkoła Policealna, ul. Okrzei 9, 78-520 Złocieniec, tel. 943671850, zspanders.edu.pl

• Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego, ul. Konstytucji 3 Maja 19, 72-100 Goleniów, tel. 914182553

• Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego LINGUA EJP, ul. Szczecińska 6A, 72-100 Goleniów, tel. 914072250, www.lingua-ejp.pl

• Ośrodek Kształcenia Zawodowego, ul. Konstytucji 3-go Maja 19, 72-100 Goleniów, tel. 914183528

• Ośrodek Szkoleń S.K., ul. Fabryczna 2, 72-100 Goleniów, tel. 914071845

• Centrum Aktywności Zawodowej, Maszewo 10b, 72-130 Maszewo, tel. 519350295, www.caz.org.pl

• Niepubliczna Szkoła Policealna, ul. Zielona 11, 72-200 Nowogard, tel. 913926691, www.zielona.mojaszkola.net

• Centrum Edukacji Zdroje-Nowogard, ul. Bohaterów Warszawy 78, 72-200 Nowogard, tel. 91392510, www.zdroje.edu.pl

• Prywatne Policealne Studium Zawodowe, ul. Bohaterów Warszawy 78, 72-200 Nowogard, tel. 913925107

• Szkoła Policealna Centrum Edukacyjnego Talent - Promocja - Postęp, ul. Cukrownicza 2, 72-300

Gryfice, tel. 913846040

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego Cechu Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców w Gryficach, ul. Mickiewicza 23, 24 72-300 Gryfice, tel. 913843391, www.cech-gryfice.pl

- Centrum Szkolenia Kursowego „EDUCO”, ul. Warszawska 12, 72-300 Gryfice, tel. 9138446

- Ośrodek Szkolenia Kursowego „Terminator”, ul. Rapackiego 3A, 72-300 Gryfice, tel. 913845896

- Placówka Niepubliczna Kształcenia Ustawicznego Ligi Obrony Kraju, ul. Kamińska 42, 72-300 Gryfice, tel. 913842475, www.lok.org.pl

- Policealne Studium Zawodowe „TOM”, ul. 3 MAJA 8, 72-300 Gryfice, tel. 508336884, www.szkoly-tom.pl

- Zespół Szkół Wojewódzkiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Szczecinie z siedzibą w Trzebiatowie, ul. Torowa 1, 72-320 Trzebiatów, tel. 913872412

- SALOMON Centrum szkoleniowo-doradcze Aneta Kurczewska-Cieślak, ul. Al. Wojska Polskiego 5 a, 74-500 Chojna, tel. 914142124, www.salomonchojna.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego, ul. Szczecińska 19-19A, 74-100 Gryfino, tel. 914162101, www.cechgryfino.pl

- Placówka Niepubliczna Kształcenia Ustawicznego Ligi Obrony Kraju, ul. Szczecińska 24, 74-100 Gryfino, tel. 914162436, www.lok.org.pl

- Ośrodek Szkolenia CRAFT Adrian Hołownia, ul. 1 Maja 5, 74-100 Gryfino, tel. 881320123, www.oscraft.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego, ul. Techników 1, 74-505 Mieszkowice, tel. 914145441

- Policealna Szkoła

Zawodowa dla Dorosłych, ul. Wolińska 9, 72-400 Kamień Pomorski tel. 913821594

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego przy Cechu Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców w Kamieniu Pomorskim, ul. Mieszka I 6A, 72-400 Kamień Pomorski, tel. 913820653

- Niepubliczne centrum Kształcenia Ustawicznego w Kamieniu Pomorskim, ul. Wolińska 9, 72-400 Kamień Pomorski, tel. 913820784

- Policealne Studium dla Dorosłych, ul. Wolińska 7A, 72-400 Kamień Pomorski, tel. 913820472, www.zspkamien.edupage.org

- Policealna Szkoła Biznesu im. św. Ottona z Bambergu, ul. Kościelna 19, 72-510 Wolin, tel. 913260251, www.szkolyottona.edu.pl

- Policealne Szkoły „Żak” w Kołobrzegu, ul. Armii Krajowej 20c/14, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943520292

- Policealna Szkoła Kosmetyczna Barbara Miedziak, ul. 1 Maja 47, 78-100 Kołobrzeg, tel. 601711004

- Prywatna Szkoła Policealna dla Dorosłych, ul. Okopowa 1A, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943544039, www.towja-szkola.pl

- Kołobrzeskie Centrum Kształcenia, ul. Jedności Narodowej 58a, tel. 422995518, www.ipt.pl

- Zachodniopomorskie Centrum Szkoleń i Wspierania Przedsiębiorczości Mirosław Szczeglik, ul. Mazowiecka 33/16, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943523475, zachodniopomorskie.edu.pl

- Zespół Szkół Ekonomiczno-Hotelarskich im. Emilii Gierczak, ul. Łopuskiego 13, 78-100 Kołobrzeg tel. 943540583, www.ekonom.kolobrzeg.pl

- Centrum Kształcenia Praktycznego, ul. Katedralna 12, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943545561, www.ekonom.kolobrzeg.pl

- Centrum Kształcenia

Ustawicznego, ul. Łopuskiego 13, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943540583

- Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego, ul. Piastowska 5, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943523936, www.zs2kolobrzeg.pl
- Zespół Szkół Policealnych w Kołobrzegu, ul. Grottgera 12, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943522120, www.zsp.kolobrzeg.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego „Medyk”, ul. Grottgera 12, 78-100 Kołobrzeg, tel. 943522120, www.zsp.kolobrzeg.pl
- Centrum Kształcenia Ustawicznego - Regionalne Centrum Edukacji Wsi, ul. Bonin 1, 76-009 Bonin, tel. 943422892, www.zsbonin.pl

- Prywatne Policealne Studium Zawodowe „KONSUL”, ul. Jana Pawła II 1, 74-400 Dębno, tel. 957600531

- Centrum Kształcenia Ustawicznego ARTGRAF BHP HENRYK MARCHLEWICZ Niepubliczna Placówka Oświatowa w Smolnicy 74-400 Dębno, ul. Baczewskiego 20, ul. Baczewskiego 20, 74-400 Dębno, tel. 509749449

- GRAND Roman Matyjuk, ul. Tuwima 6, 74-300, Myślibórz, tel. 957473946

- Centrum Kształcenia „Wiedza dla Wszystkich”, ul. Armii Polskiej 13, 74-300 Myślibórz, tel. 957473905, www.cikosowa.pl

- Prywatna Szkoła Policealna dla Dorosłych „Twoja Szkoła”, ul. Tanowska 14, 72-010 Police, tel. 913122154

- Ośrodek Szkoleniowy Fundacji Ośrodek Doskonalenia Kadr, ul. Siedlecka 6A, 72-010 Police, tel. 914316634, www.fodk.pl

- STG Maciej Wyszkowski, ul. Szkolna 2, 72-010 Police, tel. 602779229, www.stg44.pl

- Zachodniopomorskie Centrum Języków Obcych „Rain or Shine”, ul. Kresowa 8/6, 72-010

Police, tel. 913178817

- Szkoła Policealna, ul. Siedlecka 6, 72-010 Police, tel. 914241306, www.zspolice.pl

- Policealna Szkoła Zawodowa, ul. Młodych Techników 5, 74-200 Pyrzyce, tel. 915701012

- „MGM” Sp. z o. o. Nadmorskie Centrum Edukacji Zawodowej w Sławnie, ul. Aleja Wojska Polskiego 23, 76-100 Sławno, tel. 598105686, www.knap.pl

- Placówka Szkolenia Zawodowego Inkubator Przedsiębiorczości w Sławnie, ul. Chełmońskiego 30, 76-100 Sławno, tel. 598103021, www.inkubator.ta.pl

- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „ŻAK” w Stargardzie, ul. Wyszyńskiego, 73-110 Stargard, tel. 913973713, www.zak.edu.pl/stargard

- Policealna Szkoła dla Dorosłych Medica, ul. Mieszka I 4, 73-110 Stargard, tel. 915732122, www.medica.edu.pl

- Publiczna Policealne Szkoły „ŻAK” w Stargardzie, ul. Wyszyńskiego 6, 73-110 Stargard, tel. 913973713, www.zak.edu.pl/stargard

- Niepubliczna Szkoła Policealna, ul. Szczecińska 6, 73-110 Stargard, tel. 918341122, www.gsn.com.pl

- Policealna Szkoła dla Młodzieży Medica w Stargardzie, ul. Mieszka I 4, 73-110 Stargard, tel. 915732122, www.medica@edu.pl

- Policealne Studium Farmaceutyczne w Stargardzie Szczecińskim, ul. Śniadeckiego 4-6, 73-110 Stargard, tel. 662098536, www.szkoly.stopkapress.com.pl

- Policealne Studium Farmaceutyczne w Stargardzie, ul. Śniadeckiego 4-6, 73-110 Stargard, tel. 662098536, www.szkoly.stopkapress.com.pl

- Centrum Kształcenia Praktycznego, ul. Pierwszej Brygady 35, 73-110 Stargard, tel. 915771964,

www.ckp.stargard.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego w Stargardzie, ul. Al. Żołnierza 42, 73-110 Stargard, tel. 915763178

- Ośrodek Kształcenia Kursowego Renoma Piotr Jezierski, ul. Bornholmska 92, 73-110 Stargard, tel. 915772323, www.okk-renoma.pl

- Akademia Kształcenia Kadr „Medica”, ul. Mieszka I 4, 73-110 Stargard, tel. 500607705, www.medica.edu.pl

- „Arkana” - Akademia Rozwoju Kreatywnego Anny Krupy, ul. Szczecińska 6, 73-110 Stargard

- Centrum Edukacyjne Omnibus, ul. Składowa 1/1, 73-110 Stargard, tel. 915782203, www.omnibus.stargard.com.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i raktycznego „Cech”, ul. Kaszubska 19, 73-110 Stargard, tel. 915790440, www.cech.stargard.pl

- CENTRUM PARTNER, ul. Nasienna 11 a, 73-110, Stargard, tel. 507863889, www.centrumpartner.pl

- Ośrodek Szkolenia „WIEDZA”, ul. Chopina 50c/6, 73-110, Stargard, tel. 517915218

- Ośrodek Szkolenia „GAMA”, ul. K.I. Gałczyńskiego 34, 73-110 Stargard Szczeciński, tel. 915761077, www.bhp.stargard.pl

- Ośrodek Szkoleniowy „KURSOR”, ul. Piłsudskiego 99/3, 73-110 Stargard, tel. 915772655

- OŚRODEK SZKOŁENIOWY CIRURS BHP, ul. Aleja Żołnierza 30/2, 73-110 Stargard, tel. 691410899

- WZDZ Szczecin Centrum Kształcenia Zawodowego w Stargardzie, ul. Bema 6, 73-110 Stargard Szczeciński, tel. 915772642, www.wzdz.pl

- Powiatowe Centrum Kształcenia Ustawicznego Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, ul. Park 3 Maja 2, 73-110 Stargard, tel.

915783777, www.zs1.stargard.pl

- Firma Usługowo-Szkoleniowa EUREKA, ul. Zacisze 1B/8, 73-130 Dobrzany, tel. 691066880

- Prywatne Centrum Edukacyjne „Szkoły Sukces” Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Szczecinku, ul. Plac Zesłańców Sybiru 1, 78-400 Szczecinek, tel. 943722648, www.szkolaprywatna-szczecinek.pl

- Prywatne Centrum Edukacyjne „Szkoły Sukces” II Policealne Studium Zawodowe w Szczecinku, ul. Plac Zesłańców Sybiru 1, 78-400 Szczecinek, tel. 943722648, www.szkolaprywatna-szczecinek.pl

- Prywatne Policealne Studium Zawodowe w Szczecinku, ul. Krakowska 1, 78-400 Szczecinek, tel. 943745043, www.szkola.iszczecinek.pl

- Centrum Szkoleń „ERGON PLUS” W Szczecinku, ul. Piotra Skargi 5 /118-119, 78-400 tel. 668561429, www.bhp-szczecinek.pl

- ZDZ ŚLUPSK Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Szczecinku, ul. Bartoszewskiego 4, 78-400 Szczecinek, tel. 943740692

- ZESPÓŁ SZKOŁ NR 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Szczecinku, ul. Szczecińska 47, 78-400 Szczecinek, tel. 943743122, www.zs1ken.szczecinek.gawex.pl

- Ośrodek Dokształcania Zawodowego, ul. 1 Maja 22, 78-400 Szczecinek, tel. 943740246, www.zs2warcislaw.eu

- Szkoła Policealna Nr 5 w Szczecinku, ul. Stanisława Staszica 15, 78-400 Szczecinek, tel. 943731089, www.zsswiatki.pl

- Szkoła Policealna nr 4 w Szczecinku, ul. Koszalińska 81, 78-400 Szczecinek, tel. 943740441

- Policealne Studium Zawodowe w Szczecinku, ul. Warszawy 31-35, 78-400 Szczecinek, tel. 943070124, www.fikk.pl

- Policealna Szkoła EDU-

NET, ul. Szturmowców 1, 78-300 Świdwin, tel. 536510841, www.edu-net.com.pl

- „Adviser” Świdwiński Ośrodek Szkoleniowy, ul. Łączna 2/7, 78-300 Świdwin, tel. 943654222

- Zaoczna Szkoła Policealna nr 1, ul. Szczecińska 88, 78-300 Świdwin, tel. 943652582, www.zsrckp.com

- Szkoła Policealna ZDZ, ul. Grunwaldzka 34, 78-320 Połczyn Zdrój, tel. 943664603

- Szkoła Policealna Studium Pracowników Medycznych i Społecznych, ul. Kilińszczaków 59, 78-600 Wałcz, tel. 505042231, www.szkołymedyczne.eu

- Centrum Edukacji Atut Wielkopolska, ul. Wojska Polskiego 53, 78-600 Wałcz, tel. 655119738, www.ceatut.pl

- Ośrodek Szkolenia, Doksztalcenia i Doskonalenia Kadr Wałęcka Akademia Wiedzy, ul. Bydgoska 50, 78-600 Wałcz, tel. 672580366, www.waw.zwa.pl

- Powiatowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, ul. Bankowa 13 78-600, Wałcz, tel. 673494102, www.pckziuwalcz.pl

- Szkoła Policealna, ul. Południowa 10A, 78-600 Wałcz, tel. 672583059, www.rku.pl

- Zespół Szkół Niepublicznych Wałęcka Akademia Wiedzy Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, ul. Bydgoska 50, 78-600 Wałcz, tel. 672580366, www.waw.zwa.pl

- Prywatne Policealne Studium Zawodowe, ul. Armii Krajowej 25, 73-150 Łobez, tel. 913973190, www.edukacja-lobez.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego, ul. Armii Krajowej 25, 73-150 Łobez, tel. 913973190, www.edukacja-lobez.pl

- Placówka Niepubliczna Kształcenia Ustawicznego Ligi Obrony Kraju w Łobzie, ul. Poczтова 17A, 73-150 Łobez, tel. 913973146, www.lok.org.pl

- Policealna Szkoła Biznesu Towarzystwa Oświatowo-Pomocyjnego Business-Pro, ul. Niedziałkowskiego 2, 72-600 Świnoujście, tel. 913211867

- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego przy Cechu Rzemiosł Różnych w Świnoujściu, ul. Bohaterów Września 4, 72-600 Świnoujście, tel. 913215860, www.crrs.pl

- Centrum Kształcenia Ustawicznego Towarzystwa Oświatowo-Promocyjnego Business-Pro, ul. Niedziałkowskiego 2, 72-600 Świnoujście, tel. 913211867

- Centrum Kształcenia Zawodowego, ul. Rybaki 13, 72-600 Świnoujście, tel. 913215224, www.wzdz.pl

- Centrum Edukacji Zawodowej i Turystyki w Świnoujściu, ul. Gdyńska 26, 72-600 Świnoujście, tel. 913214566, www.cezit.swinoujscie.pl

- Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Świnoujściu, ul. Grodzka 3, 72-600 Świnoujście, tel. 913214949, www.zckziu.uznam.net.pl

- Wojewódzka Szkoła Policealna dla Dorosłych, ul. Grodzka 3, 72-600 Świnoujście, tel. 913214949, www.medyk.uznam.net.pl

- Centrum Kształcenia Praktycznego, ul. Jana Sołtana 2, 72-602 Świnoujście, tel. 913216287, www.zsm.uznam.net.pl

- Zespół Szkół Wojewódzkiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Szczecinie z siedzibą w Świnoujściu, ul. Norweska 12a, 72-602 Świnoujście, tel. 913215136, www.swinoujscie.wzdz

- Zachodniopomorskie

Centrum Edukacji Zawodowej Optima,
ul. Jaworowa 34, 75-681 Koszalin, tel.
943445119, www.szkołaoptima.pl

• Zakład Doskonalenia
Zawodowego w Słupsku Ośrodek
Kształcenia Zawodowego w Koszalinie,
ul. Zwycięstwa 121, 75-601 Koszalin,
tel. 943422561, www.zdz.slupsk.pl



12. ŹRÓDŁA, NA PODSTAWIE KTÓRYCH POWSTAŁA PUBLIKACJA

- Determinanty aktywności zawodowej z perspektywy pracodawców na otwartym rynku pracy, zatrudniających i niezatrudniających osoby niepełnosprawne – wyniki badań jakościowych. Ł. Arendt, Łódź, wrzesień 2013, dostępny pod adresem:
 - Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, dostępny pod adresem: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 - Kalejdoskop Zachodniopomorskiego Rynku Pracy 1/2017, WUP Szczecin
 - Osoba niepełnosprawna na rynku pracy, P. Braun, K. Szczucki, Warszawa 2016
 - STUDENCI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA POLSKICH UCZELNIACH, Garbat M., Paszkowicz M.A.
 - Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych
 - Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. 2003 nr 122 poz. 1143 z późn. zmianami)
 - Ustawa z dnia 20.04.2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 Nr 99 poz. 1001 z późn. zmianami)
 - Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 Nr 123 poz. 776 z późn. zmianami)
 - ZATRUDNIANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POLSCE, I. Żabińska, Polska 2013
 - <http://edurada.pl/artykuly/kto-wspiera-ucznia-niepe-nosprawnego-w-polskiej-szkole/>
 - <http://ipw-eu.pl/index.php/component/attachments/download/4>
 - <http://kadry.infor.pl/zatrudnienie/zatrudnianie-niepelnosprawnych/697088,Zatrudnianie-osob-niepelnosprawnych-fakty-i-mity.html>



- <http://rynekpracy.org/wiadomosc/763104.html>
- <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/616481>
- <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/672527>
- <http://www.lodolamacze.info.pl/pliki/materialy-poradniki/vademecum.pdf>
- <http://www.nauka.gov.pl/wsparcie-niepelnosprawnych-studentow-i-doktorantow/>
- <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,62,niepelnosprawny-pracownik>
- <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,67,uprawnienia-pracodawcy-zatrudniajacego-osobe-niepelnosprawna>
- <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,80,rynek-pracy>
- <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,81,bael>
- <http://www.regiopraca.pl/portal/porady/prawa-pracownika/niepelnosprawny-na-otwartym-rynku-pracy-jakie-ma-prawa>
- <http://zielonalinia.gov.pl/web/zielona-linia/-/uprawnienia-osoby-niepelnosprawnej-prowadzacej-wlasna-firme-33385>
- <https://poradnik.wfirma.pl/articles/printPage/10150>
- <https://www.pfron.org.pl/aktualnosci/szczegoly-aktualnosci/news/aktywny-samorzad-w-2018-roku/>

